

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
Leadership of the school administrators in 21st century in Naklang 1 network
of educational development center under the Nong Bua Lamphu primary
educational service area office 2

พัชร อนุสี¹ กิจพิณฐ์ อุสาโท²
Patcharee Anusee¹ Kitpinit Usaho²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี Department of
Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author: patcharee.anusee@gmail.com¹ Kitpinit.23@gmail.com*²

Received: November 14, 2023

Revised: February 27, 2024

Accepted: March 01, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เป็นวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านผู้มีศิลปะในการนำ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าควรพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมีแรงใจที่อยากจะทำงาน ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารต้องมีการสร้างหรือการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมองเห็นการณ์ไกล มองเห็นอนาคตที่กำลังจะมาถึง มองเห็นสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research article is to study the leadership level and development guidelines for educational institution administrators in the 21st century in Na Klang Educational Quality Development Network Group 1, under the Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office, Area 2. This is survey research. The sample group consisted of 44 school administrators and teachers. The instrument used was a 5-level estimation questionnaire. The statistics used included frequency distribution, percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The qualitative tool is a semi-structured interview. Qualitative data analysis The researcher used content analysis. The researcher found that 1) the overall leadership of educational institution administrators in the 21st century, Na Klang Educational Quality Development Network Group 1, under the Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office, Area 2, was at a high level. When considering each aspect, it was found that it is at a high level in every aspect. Ranking the averages in each aspect from highest to lowest are leaders who have knowledge of technology in the 21st century. Leaders who have vision. In terms of people who have influence on co-workers and those who have the art of leading, 2) Guidelines for developing the leadership of educational institution administrators in the 21st century. It is found that the leadership of educational institution administrators in the 21st century should be developed in the first 3 steps as follows: those with the art of leadership Executives must be people who can motivate. Inspire others to have the inner strength to want to work. In terms of people who have influence on co-workers Administrators must create or use ideology in the administration of educational institutions. and leaders with vision Executives must have foresight. See the future coming See the various changing environments both inside and outside the educational institution.

Keywords: leadership; educational institution administrators; 21st century

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว ทำให้กิจกรรมทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูงโดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ (สุธิกานต์ บริเอก,

2564) โลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากสังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมที่ไร้พรมแดน ทำให้ศักยภาพที่จะประสบความสำเร็จมีพอ ๆ กับศักยภาพที่จะล้มเหลว แนวโน้มข้างต้นจะเป็นผลให้ผู้ที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีเป็นผู้มีบทบาทเด่นและแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยใช้แรงงานเป็นฐานหลักในการผลิต การใช้เทคโนโลยีการอุตสาหกรรม และการบริหารกระบวนการผลิตใหม่ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ของไทยที่จะผลักดันนโยบายการศึกษาให้ทันการพลิกผันของโลก และโลกแห่งความเป็นจริงของสังคมอุตสาหกรรมบริการ (แรงงานทักษะฝีมือ) ด้วยซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประเทศ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เนื่องจากปัจจุบันแหล่งเรียนรู้กว้างไกล ซึ่งฐานดั้งเดิมของสังคมเราคือสังคมแห่งความเอื้ออาทร สังคมที่มีจินตนาการสูง เหตุที่กล่าวเช่นนี้เพื่อให้การยกระดับประเทศสู่ระดับสากลโดยไม่ทิ้งฐานคิดแห่งความเป็นไทย มิฉะนั้นแล้วมีความแปลกแยกเชิงความคิดจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่น (วิโรจน์ สารรัตน์ อ่างถึงในศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย, 2561) “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” เป็นประโยคสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ประชากรที่มีความรู้ มีการศึกษาย่อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การศึกษาจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยใช้การศึกษาเป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อสังคม มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย (ดร.ณิ เวียงชัย, 2561, น. 1) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ (อภิสิทธิ์ ทนคำดี, 2560, น. 1)

การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่ดี (ธีระ รุญเจริญ, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มองเห็นภาพอนาคต และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารเป็นเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถทั้งด้านบริหารและด้านวิชาการ ตามมาตรฐานสมรรถนะและมาตรฐานตำแหน่ง และบริหารงานโดยมีธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับทฤษฎีของความเป็นผู้นำ (สถาบันฝึกอบรม UP TRAINING, ออนไลน์, 2565) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำว่าต้องเป็นผู้ที่รู้จักรักษาสมดุลของบทบาทในการมุ่งงาน (Task -oriented) เน้นการบรรลุเป้าหมาย จัดวางโครงสร้างวิธีการทำงาน และบทบาทในการมุ่งเน้นพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน (People -oriented)อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้นำจะทราบบทบาทหน้าที่

ของตนเองแล้วก็ยังไม่เพียงพอกับการเป็นผู้บริหารที่ดี ได้ผู้นำที่ดีนั้น ยังต้องมีภาวะผู้นำ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน จึงมีผู้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของภาวะผู้นำและภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไว้มากมาย เช่น (นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล, 2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นศาสตร์และศิลป์เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่าง ๆ ของบุคลากรออกมาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์กร โน้มน้าวชักจูงบุคลากรให้มีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน มอบหมายงานตรงตามความถนัดและความสามารถช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในหน่วยงานเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ ดัง อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร ผู้บริหารทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การยุคของการแข่งขัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อำนาจในการบริหารงานร่วมกับผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและได้ผลที่ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) ซึ่งทักษะที่ผู้นำในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้นำที่มีความคาดหวังสูง ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายเป็นฐาน ใช้ความสามารถพิเศษในการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ มีจิตสร้างสรรค์สามารถแปลความข้อมูลมีความสามารถในการบริหารเวลา และมีความใส่ใจ ภาวะผู้นำจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาเนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียน ผู้นำจึงต้องมีบทบาทในการรับรู้ ประสานงาน สนับสนุนอำนวยความสะดวก เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อารีรัตน์ อินรา, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำในสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี ได้แก่ ประสพการณ์ในการบริหาร มีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในหลักการบริหาร ตลอดจนความมีภาวะผู้นำซึ่งภาวะผู้นำที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาเกิดการยอมรับให้กับผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังที่ นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นศาสตร์และศิลป์เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่าง ๆ ของบุคลากรออกมาได้อย่าง เต็มประสิทธิภาพ พร้อมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์กร โน้มน้าว ชักจูงบุคลากรให้มีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน มอบหมายงานตรงตามความถนัดและ ความสามารถช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในหน่วยงานเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ ดัง อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญ ในการบริหาร ผู้บริหารทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การยุคของ การแข่งขัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อำนาจในการบริหารงานร่วมกับผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและได้ผลที่ออกมาอย่างมี คุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 อันจะทำให้ได้รูปแบบที่ไปสู่การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำ สอดคล้องกับทักษะบริหารยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำรูปแบบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหาร สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

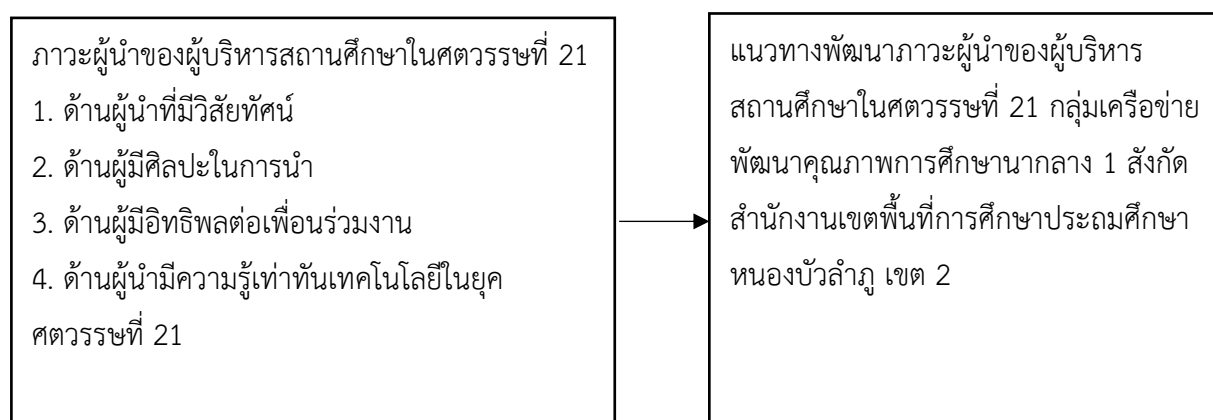
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ อีระ รุญเจริญ (2552) พรชัย เจดามาน (2559) วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2557), กระแส ชนวงค์ (ออนไลน์, 2556) วิจารณ์ พานิช (2555) ศรีธรา แหยมคง (2557) ทำให้ผู้วิจัยได้หลักการที่นำไปสู่ กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ด้านผู้นำที่มี วิสัยทัศน์ ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีใน ยุคศตวรรษที่ 21 ดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 56 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 50 คน กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 6 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 50 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 103) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2.2 สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถามความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective:IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 และ 2.5 จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 2.6 แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลล์แบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจง

ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดย เทียบกับเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2556 : 103) 3. ข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยนำข้อมูลที่ได้รับการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำ
1	ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.20	0.91	มาก
2	ด้านผู้มีศิลปะในการนำ	4.07	0.94	มาก
3	ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน	4.12	0.92	มาก
4	ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21	4.24	0.88	มาก
รวม		4.15	0.91	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.88) รองลงมาคือ ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.91) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.94)

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาควรพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่สามารถ สร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมีแรงใจที่อยากจะทำงาน ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารต้องมีการสร้างหรือการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และด้านผู้นำที่มี วิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมองเห็นการณ์ไกล มองเห็นอนาคตที่กำลังจะมาถึง มองเห็นสภาพแวดล้อมการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การอภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ อภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านผู้มีศิลปะในการนำ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นกลไกและ ตัวแปรที่สำคัญ เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหาร มีการนำนวัตกรรมและข้อมูลจากเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการตัดสินใจ ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงการ เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผู้บริหารมีการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และผู้บริหารเป็นบุคคลที่เปิดรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เป็นบุคคลที่พร้อมจะ เรียนรู้และยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่เสมอ นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นแบบอย่างที่ดี น่าเคารพนับถือ สามารถจูงใจ โน้มน้าวใจให้ครูและบุคคลอื่นให้เกิดการทำงานร่วมกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา เหลืองงาม (2562, หน้า 84) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างไว้วางใจความน่าเชื่อถือ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารมีความสามารถในการนำความคิดที่สามารถสร้างสรรค์ พัฒนามี รายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรายในด้านสูงสุดอยู่ ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการนำนวัตกรรมและข้อมูลจากเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการ

ตัดสินใจ ผู้บริหารมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารเปิดรับข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศริยา กลิ่นสุนทร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก การสร้างองค์กรแห่งความสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านการบริหารบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรในมิคุณภาพ

1.2 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานในองค์กร มีการวางแผนอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีการตัดสินใจด้วยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียด รอบคอบและมีความรู้เท่าทัน มีเหตุผล สามารถปฏิบัติงานตามแผน เป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ซึ่งสอดคล้องกับ พระพลากร สมงคล และคณะ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 กล่าวถึงภาวะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ผู้นำต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยรู้จักหาวิธีในการจัดการกับความหลากหลายที่มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ผู้นำจะต้องมีการตัดสินใจที่รวดเร็วมากขึ้น เข้าใจถึงแนวทางใหม่ๆ ยอมรับในนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เข้าใจและเข้าถึงประชาชนมากขึ้น คุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีต้องประกอบไปด้วย การมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงาน มีการตัดสินใจที่ดี รักความยุติธรรม มีความรู้และสติปัญญา ตลอดจนวุฒิภาวะทางสติปัญญาที่ดี มีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ และเป็นผู้กล้ายอมรับผิด

1.3 ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารคอยให้คำปรึกษาและแนะนำ สนับสนุนในกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารคอยกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่น่าเคารพนับถือศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติยา ใจหลัก (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา และเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา พบว่า 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงาเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.4 ด้านผู้มีศิลปะในการนำ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีบทบาทในการสร้างมิตรภาพที่เข้มแข็งกับผู้อื่น ผู้บริหารกล้าคิด กล้าทำให้สิ่งใหม่ ๆ สามารถสร้างความรัก ความนับถือ ความร่วมมือ ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีศาสตร์และศิลป์ ในการพูดคุยนโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษยมาส ผาดี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ประเด็น แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยรายด้าน มาก ต้องมีการรักษาระดับไว้ให้คงที่ และต้องพัฒนาไปสู่ระดับ มากที่สุด จากการศึกษาพบว่ามีความเฉลี่ย ในระดับ มาก ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีใน ยุคศตวรรษที่ 21 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านผู้มีศิลปะในการนำ ทั้ง 4 ด้านนี้ต้องพัฒนาไปสู่ระดับมากที่สุด แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภู เขต 2 มีดังนี้

2.1 ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารมีการนำนวัตกรรมและข้อมูลจาก เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการตัดสินใจ ผู้บริหารมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารเปิดรับข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน แนวทาง ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้บริหารต้องพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อม รับการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหาร เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องเข้าใจสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ต้องเป็นนักคิด นักพัฒนา มีความสามารถในการสร้าง ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เรียนรู้การทำงานต่าง ๆ มีการสื่อสาร รับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารที่ชัดเจน มีความกล้าคิดกล้าตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลจากหลากหลายช่องทางในกระบวนการตัดสินใจ มีเป้าหมายที่ ชัดเจนแต่อาจจะปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นวิธีการทำงานให้ทันต่อสถานการณ์ ผู้บริหารต้องสามารถผสมผสาน เทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการบริหารในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พัชร อนุสี, สัมภาษณ์) ซึ่ง สอดคล้องกับ สดุดี จีระออน. (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศ ไทย 4.0 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ไว้ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอีกทั้งผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและบุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในกระบวนการบริหารและการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่พร้อมเรียนรู้ความพัฒนาความสามารถอยู่ตลอดเวลา

2.2 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานในองค์กร มีการวางแผนอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีการตัดสินใจด้วยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียด รอบคอบและมีความรู้เท่าทัน มีเหตุผล สามารถปฏิบัติงานตามแผน เป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้บริหารต้องมองเห็นการณ์ไกล มองเห็นอนาคตที่กำลังจะมาถึง มองเห็นสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เห็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานศึกษา เห็นความต้องการของชุมชนว่าชุมชนต้องการอะไร เพื่อที่จะนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มากำหนดเป็นแนวทางพัฒนาการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน เข้าใจการทำงาน เข้าใจการเปลี่ยนแปลง สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พัชร อนุสี, สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับ ปัทมพร พงษ์เพชร (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ต้องมีทักษะในด้านการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ ผู้บริหารจะต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ในการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน

2.3 ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารคอยให้คำปรึกษาและแนะนำ สนับสนุนในกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารคอยกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่นาเคารพนับถือศรัทธา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการสร้างอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน โดยต้องมีการสร้างหรือการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเต็มใจในการสอนงาน หรือสอนสิ่งต่าง ๆ ให้กับครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารต้องเต็มใจที่จะพัฒนาครูอย่างเต็มที่ ตลอดจนกล้าที่จะ feedback ให้กับครูอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความเคารพนับถือ ศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของศรสุรงค์ บุญณกรณ์ชัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กล่าวถึงแนวทางการภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้ ผู้บริหารต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการปฏิบัติ มีการริเริ่มอบรมพัฒนาครูให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ต้องให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายสร้างความร่วมมือกันในการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งด้านการวางแผนด้านการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.4 ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ผู้บริหารมีบทบาทในการสร้างมิตรภาพที่เข้มแข็งกับผู้อื่น ผู้บริหารกล้าคิด กล้าทำสิ่งใหม่ ๆ สามารถสร้างความรัก ความนับถือ ความร่วมมือ ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีศาสตร์และศิลป์ ในการพูดคุยโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านผู้นำที่มีศิลปะในการนำ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้าง แรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมีแรงใจที่อยากจะทำงาน มีแรงใจที่อยากจะประสบความสำเร็จ ต้อง กระตุ้นให้ครูเกิดการทำงานอย่างมีเป้าหมาย ต้องทำให้เกิดความร่วมมือในสถานศึกษา สร้างให้ทุกคนทำงาน ร่วมกัน ช่วยกันสร้างทีม มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีเป้าหมายเดียวกันในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องสามารถถ่ายทอด ข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ประสบการณ์ และสื่อสารแสดงออกไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยต้อง ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการรับรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือกันภายในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความ ชัดเจนในคำสั่งมอบหมายงาน สร้างความเชื่อมั่นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารต้องคอยให้คำ ชี้แนะบุคลากรให้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมแนวทางที่จะให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (พัชร อนุสี,สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับ วรวัชร เทียมสุวรรณ และคณะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกล ยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 กล่าวถึงแนวทางการคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้อง มีการเสริมสร้างและผลักดันให้บุคลากรภายในองค์กรรู้จักวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีม และค้นหาเทคนิคเพื่อ การพัฒนาและปรับปรุงทีมงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการสร้างขวัญและกำลังใจและ การจูงใจ และการพัฒนาทีมงานด้านเทคโนโลยี ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำจะต้องเอาใจใส่ต่อทีมงาน เพราะถ้าการบำรุงขวัญที่ดีทำให้มีการสร้างผลงานที่มีคุณภาพให้แก่องค์กร ดังนั้นจึงควรมีการเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจของทีมงาน เพื่อรักษาเสถียรภาพของทีมงานให้อยู่ในระดับสูงตามความต้องการ และส่งผลไปถึง ประสิทธิภาพของงาน เพื่อให้บรรลุภาพวัตถุประสงค์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องมีความทันสมัย ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ต้องรู้เท่าทันโลกของการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ

1.2 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องการคิดกล้าตัดสินใจ วิเคราะห์แยกแยะ สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

1.3 ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารต้องใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในทางที่ถูกต้อง ต้อง มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน มีความประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.4 ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรรับการอบรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เข้ารับการอบรมและสัมมนา และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อร่วมงานต่าง ๆ เพื่อให้พัฒนาภาวะผู้นำให้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1.6 แนะนำและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำผลงานการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาการวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษาเพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาเชิงลึกและพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นรูปธรรมเหมาะสมกับบริบท และสถานการณ์ของสถานศึกษาในปัจจุบัน

2.3 ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน และด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมที่จะอยู่ในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

สรุป

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

1. ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ผู้บริหารต้องมองเห็นการณ์ไกล มองเห็นอนาคตที่กำลังจะมาถึง มองเห็นสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เห็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสถานศึกษา เห็นความต้องการของชุมชนว่าชุมชนต้องการอะไร เพื่อที่จะนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มากำหนดเป็นแนวทางพัฒนาการศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน เข้าใจการทำงาน เข้าใจการเปลี่ยนแปลง สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านผู้มีศิลปะในการนำ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมีแรงใจที่จะทำงาน มีแรงใจที่จะประสบความสำเร็จ ต้องกระตุ้นให้ครูเกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องทำให้เกิดความร่วมมือในสถานศึกษา สร้างให้ทุกคนทำงานร่วมกัน ช่วยกันสร้างทีม มี

เป้าหมายที่ชัดเจน มีเป้าหมายเดียวกันในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องสามารถถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ประสบการณ์ และสื่อสารแสดงออกไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการรับรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือกันภายในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความชัดเจนในคำสั่งมอบหมายงาน สร้างความเชื่อมั่นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารต้องคอยให้คำชี้แนะบุคลากรให้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมแนวทางที่จะให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. ด้านผู้มีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการสร้างอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน โดยต้องมีการสร้างหรือการใช้อิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเต็มใจในการสอนงาน หรือสอนสิ่งต่าง ๆ ให้กับครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารต้องเต็มใจที่จะพัฒนาครูอย่างเต็มที่ ตลอดจนกล้าที่จะ feedback ให้กับครูอย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความเคารพนับถือ ศรัทธา ให้เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ด้านผู้นำมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องพัฒนาสถานศึกษาให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหาร เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องเข้าใจสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ต้องเป็นนักคิด นักพัฒนา มีความสามารถในการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เรียนรู้การทำงานต่าง ๆ มีการสื่อสาร รับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารที่ชัดเจน มีความกล้าคิดกล้าตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลจากหลากหลายช่องทางในกระบวนการตัดสินใจ มีเป้าหมายที่ชัดเจนแต่อาจจะปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นวิธีการทำงานให้ทันต่อสถานการณ์ ผู้บริหารต้องสามารถผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการบริหารในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระแส ชนะวงศ์. (2556). *ภาวะผู้นำ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: จาก <http://www.hham.or.th/content/100/1/.com>. 19 มกราคม 2566.

กฤติยา ใจหลัก. (2551). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้างฟาง

นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปัทมพร พงษ์เพชร .(2561). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาละโว้ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.

- พรชัย เจตมามาน. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : จาก <https://www.kroobannok.com/83312>. 15 กุมภาพันธ์ 2566.
- พระพลากร สุ่มงคโล และคณะ. (2561). “ภาวะผู้นำ ท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 5(1), 209 - 210.
- รัตนา เหลืองงาม. (2562). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วรวรรษ เทียมสุวรรณ และคณะ. (2562). “ภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21”. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*. 15 (2), 226 - 227.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา : กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: หจก.ทิพย์วิสุทธ
- ศรีธรา แหยมคง. (2557). *ทักษะการเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุดดี จีระออน. (2561). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อภิสิทธิ์ ทนคำดี. (2560). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อารีรัตน์ อินราย. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิสริยา กลิ่นสุนทร (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

